

Elise Pater

Stromen van zegen

Ze had het niet aan zien komen. Niet deze nacht. Met een plotselinge golf van adrenaline schiet ze overeind en grijpt haar telefoon. 'Hospice Rozentuin' leest ze op het scherm. Als het gesprek is afgelopen blijft ze roerloos zitten. "Moet je erheen?" vraagt Bram achter haar. Hij schuift naast haar en slaat zijn warme arm om haar heen. Ze knikt woordeloos en leunt even tegen hem aan, alsof ze nog geen moed op kan brengen om over te gaan tot actie. De tijd op haar telefoon wijst 00.21. Nog geen half uur geleden legde ze Noortje terug na de laatste voeding. Er zouden minimaal twee voedingen volgen vannacht. "Volgens mij ligt er nog melk in de vriezer", zegt ze toonloos. "En anders geef je maar poeder. Ik zal het op het aanrecht zetten. Kun jij morgen vrij nemen? Krijg je hier geen verlof voor ofzo?" Bram knikt. "En anders neem ik een vakantiedag. Een paar afspraken verzetten, maar mensen snappen dat wel denk ik? En ik kan vanuit hier nog wel wat doen." "Het is vakantie hè", herinnert ze hem. "Dus iedereen is thuis. Bel me maar even als je wakker bent morgenochtend, dan spreken we verder af. Ik heb geen idee hoe lang dit gaat duren." Haar armen trillen als ze zich haastig aankleedt. Als ze de voordeur achter zich dichttrekt, valt de warmte van de zomernacht als een deken over haar heen. Vanuit de auto kijkt ze een ogenblik naar het huis. Het is donker, een gordijn bolt door het open raam naar buiten. Ze draait de verlaten straat uit en rijdt de weg die ze intussen kan dromen.

Ze moet aanbellen, de deur is op slot. Logisch natuurlijk, je wilt niet dat iedereen 's nachts zomaar kan binnenlopen. De verpleegkundige die opendoet, kent ze niet. "Janine" stelt ze zich voor. "Het spijt me dat ik u wakker moest bellen. Ik ging aan het begin van mijn dienst bij uw moeder kijken en zag meteen dat ze heel anders is dan gisternacht. Ik las in het dossier dat ze overdag al erg slaperig was. Maar als ik nu naar haar kijk dan vind ik haar snel achteruit gaan." Het lijkt wel of er lood in haar benen zit, zo veel moeite kost het om bij de kamerdeur van haar moeder te komen. "Sorry, ik vergeet me geloof ik voor te stellen. Renske." Ze steekt haar hand uit. "O nee, dat doen jullie hier nog altijd niet hè." "Vannacht is denk ik een uitzondering", zegt Janine, terwijl ze haar uitgestoken hand aanneemt. "Kennen wij elkaar trouwens niet?" Renske kijkt haar nu pas goed aan. "Uit de Bethelkerk misschien?" "Ja, daar ben ik lid", knikt Janine. "Loop maar naar binnen, ik ga even met je mee." Renske haalt diep adem en duwt de deur open. Inwit is het gezicht op het kussen. Een schim van de vrouw die ze als haar moeder gekend heeft. Ze pakt de haast doorschijnende hand, strijkt de vochtige haren weg uit haar gezicht. "Mam, ik ben er. En ik blijf hier bij u vannacht." Ze kijkt wat hulpeloos om naar de verpleegkundige naast haar. "Ik heb geen idee of ze me hoort. Slaapt ze nu gewoon zo vast?" "Het is in de laatste levensfase normaal dat mensen steeds slaperiger en suffer worden. Misschien dat je moeder nog een keer wakker wordt, maar dat kan ik niet zeggen. Het gehoor blijft heel lang functioneren, ook als mensen niet meer kunnen reageren. Praat dus gerust tegen haar en ga er maar vanuit dat ze je hoort. Ik ga even verder bij de andere cliënten, maar als je me nodig hebt druk je maar op de bel, dan kom ik zo snel mogelijk." Even kijkt Renske twijfelend om zich heen. Ze is zich de afgelopen weken thuis gaan voelen op deze kamer, maar in het donker van de nacht lijkt alles anders. Ze maakt een washandje nat onder de kraan. "Je hebt zulke droge lippen mam, ik maak ze even vochtig." Ze schikt de kussens, rommelt wat, vertelt haar moeder over de dag. "De kinderen wilden

zo graag naar het strand. Maar ik zie dat met Noortje echt nog niet zitten. Ze is zo onrustig. Ik kan niet de kleintjes in de gaten houden bij het water en een huilende baby troosten. Maar we hebben het zwembad in de tuin opgezet. En daar ben ik eigenlijk ook de hele dag bij nodig, maar vooruit, het is vakantie hè...”

De deur van de kamer staat half open. Op de gang ziet ze een oudere man, diep gebogen over zijn rollator heen en weer lopen. “Hij heeft er nog aardig tempo in, op zijn leeftijd”, denk ze vluchtig. “En dat midden in de nacht.”

“Wij hadden vroeger gewoon zo’n opblaasbadje, weet je dat nog, mam? Volgens mij zat ik daar als tiener nog steeds in als het heet was. Dan kwamen vriendinnen mee uit school, die vonden het zo lekker rustig bij ons. Dan bracht jij ons ijs en ging je naast het zwembadje zitten in de tuinstoel tot we je nat spetterden omdat we over jongens wilden praten, dan ging je gauw naar binnen.”

Ze glimlacht, leunt achterover in de stoel. De zware ademhaling vanuit het bed is als de cadans van een traag slaaplied. De vermoeidheid valt over haar heen, dreigt haar mee te zuigen, naar beneden. Met moeite houdt ze haar ogen open, schudt haar hoofd en ledematen om wakker te blijven. “Het is niet alleen mijn lijf, dat moe is”, realiseert ze zich. “Het is ook mijn hoofd. Ik geloof dat ik gewoon niet meer kan. Nieuw leven en de naderende dood, het is voortdurend schakelen. Intensieve zorg op alle fronten.” Ze grijpt haar moeders hand, haalt diep adem. Verder denken komt later weer. Nu heeft mama haar nodig.

Ze schrikt op van de voetstappen die de kamer in komen. Haar nek doet pijn. “Ik sliep geloof ik even”, stamelt ze. “Geeft niks”, zegt Janine. “Het spijt me dat ik niet veel bij je in de buurt kan zijn vannacht. Er is een cliënt hiernaast, die erg onrustig is. Kan ik je ergens mee helpen?” Renske huivert, ze heeft overal kippenvet. “Heb je het koud?” vraagt Janine. “Ik ben in beweging, maar als je stil zit is het best wel fris met de airco aan.” “Ik heb in de haast om weg te komen helemaal niet aan een vestje gedacht”, zegt Renske. “Het was echt een plaknacht bij ons thuis.”

Janine loopt even weg en komt terug met een blauw fleecedoek. “Net gewassen”, zegt ze. “Brandschoon.”

Verwacht je nog meer mensen? Wil je nog iemand bellen?” “Ik zou niet weten wie”, zucht Renske. Ik heb geen broers en zussen. Mijn moeder heeft wel vriendinnen en wat familie, maar geen mensen die ik uit hun bed zou bellen. Bovendien...” Ze zwijgt even.

“Ach”, schokschoudert ze dan, “het zijn ook gewoon mijn type mensen niet.” Ineens kijkt ze verschrikt naar haar moeder. Wat is het stil. Het voortdurend aanwezige geluid van haar zware ademhaling is weg. Ze zet een angstige stap naar het bed, buigt zich over haar heen. “Mam!” Ze roept het bijna. Janine komt naast haar staan, legt een hand op haar arm. Dan, een sidderende zucht, een hap naar lucht en de cadans van in- en uitademen wordt voortgezet.

“Ik had je erop voor willen bereiden”, zegt Janine. “Dit is echt een teken van de laatste levensfase. De ademstops kunnen een hele tijd duren en zullen vaker terugkomen. Angstig om mee te maken, maar je moeder heeft er zelf geen last van”. “Hoe lang denk je dat het nog duurt? Toen ik net naast haar zat dacht ik nog: ‘volgens mij valt het wel mee met haar, slaapt ze gewoon diep’. Ze was overdag al wel slaperig, maar ik dacht dat ze gewoon moe was, want ze was vanochtend in bad geweest.” Janine haalt haar schouders op. “Ik kan niet goed zeggen hoe lang het duurt. Soms is dat enkele uren, maar het kan ook twee of zelfs drie dagen zijn.” “Ik heb vijf kinderen thuis”, zucht Renske. De jongste is vijf weken. Ik heb geen idee hoe ik dit vol kan houden...” Voor ze nog iets kan zeggen horen ze een luide bons, gevolgd door luid gerinkel. Renske ziet de schrik in Janines ogen, ziet haar de deur uit stuiven, de hoek om. Wat moet ze doen? Zal ze er achteraan gaan? Is dat wel de bedoeling? Mag ze zich ermee bemoeien? Zou er iets met een cliënt zijn? Of is er een inbreker? Ach, misschien is er wel niks aan de hand. Ze haalt diep adem, schudt haar gespannen schouders los en richt haar blik op haar moeder, pakt haar hand. Maar lang houdt ze het niet uit. In de kamer van de buurman hoort ze gedempte stemmen. Geschuif, gerinkel van glas. Ze staat op, loopt schoorvoetend naar de kamerdeur naast die van haar moeder. Ze kijkt door de kier naar binnen. De man staat met zijn rug naar haar toe, Janine staat ernaast. Ze praat zacht tegen hem. Overall om hen heen ligt glas op de grond. Door een gapend gat in de ruit warrelt de warme wind de gekoelde kamer binnen. “Zet dat ding maar neer, meneer Van Duijn”. Janines stem is rustig, traag bijna. “Het is zo zwaar. Ik wil het wel voor u wegzetten. Dan maak ik een kopje thee voor u.” Even lijkt het alsof de man zich gewonnen geeft. Dan kijkt hij op, draait zich om, alsof hij voelt dat zij er staat. Zijn ogen vinden de hare. Een verwilderde blik ziet ze. Hij heft het grote stenen gevaarte op dat hij in zijn handen heeft. Als in slow-motion ziet Renske het gebeuren. De rode puntmuts. De hark. Als met bovenmenselijke kracht zwaait de tuinkabouter boven het hoofd van de man, in Janines richting. Janine duikt weg, de hanglamp remt de beweging, dan gekraak, glasgerinkel. Het is donker.

Even hoort Renske slechts het oorverdovend bonzen van haar hart. In een fractie van een seconde stuift Janine de kamer uit, duwt haar aan de kant, schopt de deur dicht en laat zich er tegenaan leunen. Hijgend trekt ze haar telefoon uit haar zak. "Wil jij iets zwaars opzoeken wat we tegen de deur aan kunnen zetten? Ik ga 112 bellen. De man is verward, ik heb hem al meerdere kalmerende tabletten gegeven maar hij draait door. Dit wordt link. Ik had die vreselijke kabouter bijna op mijn hoofd." Ze schieten allebei in een zenuwachtige giechellach. Terwijl Renske de zware salontafel en twee grote fauteuils uit de huiskamer naar gang begint te slepen, hoort ze Janine 112 bellen. "Wil je de voordeur even openzetten? Ze komen er zo aan."

Dan gaat het snel. Zwaailichten arriveren en vertrekken weer. Stemmen en voetstappen komen en gaan. Renske voelt aan haar gespannen borsten dat het tijd is om te kolven. Bram zal inmiddels wel een flesje gemaakt hebben voor Noor. Ze haalt haar kolf uit haar tas en doet dat maar gewoon daar op die stoel naast het bed van haar moeder. Ze is net klaar als Janine weer binnenkomt. "Je bloedt", schrikt Renske. "Een schrammetje maar", zegt Janine, terwijl ze aan de vurig rode streep voelt die over haar slaap loopt. Het had een stuk erger af kunnen lopen. Ik vind het voor jou wel heel vervelend." Ze glimlacht scheef: "Ik werk vijftien jaar in de zorg, maar dit had ik nog niet meegemaakt. Een aanval met een túinkabouter!" Ze kijken elkaar even aan en dan breekt er een dammetje door. Ze gieren het uit, tot de tranen over hun wangen lopen. Renske voelt ineens hoe Janine haar handen vastpakt. En dan is het geen lachen meer, maar huilt ze. "Ik heb geen afscheid genomen. Had ik maar afscheid genomen! Ik dacht gewoon niet... Ik zag eigenlijk wel dat het minder goed met haar ging... Maar ik dacht niet dat het zo snel zou gaan. Ik wilde het denk ik niet... Ik had nog zoveel willen zeggen!" Als haar huilen rustiger wordt maakt ze zich los uit Janines armen. "Nou, jij bent van alle markten thuis zeg. Behalve je cliënten heb je ook nog familieleden om voor te zorgen." "Dat hoort echt bij m'n werk hoor", glimlacht Janine. Ze duwt een halsstarrige pluk grijzend haar weg uit haar gezicht. "Dat is één van de redenen dat ik hier zo graag ben. Stil eens..." Ze staat op en zet de tuindeur op een kier. Het gefluit van de vogels is haast oorverdovend. "Laat je maar een poosje betoveren door dit orkest. Het duurt niet lang meer voor het licht wordt."

De dag gaat als in een roes voorbij. Renske belt haar tantes, die al vroeg in de ochtend komen. Zij rijdt naar huis, voedt Noortje, legt haar flesjes gekolfde moedermelk in de koelkast. De kinderen eisen al haar aandacht op. "Gaat oma al snel sterven?" "Slaapt ze nu?" "Wanneer mag ik naar haar toe?" "Ziet het er eng

uit?" "Ik wil niet dat ze weggaat, ik wil dat ze blijft..." Renske kijkt hulpeloos naar Bram. Samen maken ze er het beste van. Na een hazenslaapje en een snelle douche gaan ze met z'n allen terug naar het hospice. Voorzichtig lopen de kinderen naar het bed van oma. Renske voelt hoe haar keel zit dichtgeknepen. Ze zou ze allemaal willen omvatten in een grote knuffel, maar haar armen zijn te kort. Dit zijn de mensen die ze liefheeft, dit is haar wereld.

Max van tweeënhalft, die gek is op oma, wil alsmaar bij haar in bed. Hij wringt zich net zo lang in Brams armen tot die maar toegeeft en hem voorzichtig naast oma neerlegt. Renskes ogen schieten vol en haar hart stroomt over. Haar kereltje draait zich op zijn zij, slaat zijn arm om haar moeder, streelt haar wang. Zoveel liefde. Ze ziet dat Bram snel een foto maakt en glimlacht dankbaar naar hem. "Oma nie wakker", zegt Max berustend. Hij laat zich weer gewillig oppakken en verdwijnt al snel met Olaf naar de speelhoek. Alleen Saar en Lotte blijven stil bij oma zitten. "Je mag haar aanraken als je wilt", zegt Bram. En Renske vertelt: "De zuster zei vannacht tegen mij dat het gehoor nog lang blijft functioneren, ook als oma geen antwoord meer kan geven. Is er nog iets dat je wil zeggen tegen haar? Dan mag je dat gewoon doen." Dan zijn er de tranen. Saar zoekt troost in de holte van haar vaders arm, Renske trekt Lotte naar zich toe. "Het lijkt gewoon net of ze nu al gestorven is" fluistert Lotte. "Ik zou het vervelend vinden als ze dat hoort, maar eigenlijk scheelt het niet zoveel meer toch?" Saar reageert meteen. "Voor oma wel, dat weet je toch wel? Oma gaat naar de hemel als ze is gestorven. Ik denk dat ze daar nu wel graag zou willen zijn." Renske ziet Lotte nadenkend naar oma kijken. "Oma zei een keer dat opa en dat kleine broertje van u, dat die al in de hemel zijn. Ziet ze die daar? Is het er niet veel te vol?" Ze aarzelt even. Renske kent haar dochter. Ze heeft duidelijk een gedachtegang die haar niet los laat. Voor Lotte echter verder kan praten klinkt er een klopp op de deur. Meteen zwaait de deur open en stapt een jonge man in een donker pak binnen. "Ah, de dominee", zegt Bram. "Dat treft. Mijn dochters hadden geloof ik net wat vragen over de hemel. Maar ehhh, u komt natuurlijk voor moeder. Zullen we even in de woonkamer wachten?" Een stevige handdruk. "Welnee, blijft u vooral zitten. Bram en Renske, is het niet? En hoe heten de dames?" Dan buigt hij zich naar het bed. Een warm gevoel stroomt door Renske heen als ze ziet hoe de man in alle rust en met meeleven naar haar moeder kijkt. "U hebt haar goed gekend, of niet?" zegt ze wat schor. "Ik hoorde haar wel eens over u." "Ja", zegt de dominee peinzend. "Om eerlijk te zijn... Hij is even stil. "Ik zal het maar eerlijk zeggen." Eigenlijk was ik een beetje boos vanochtend, toen je tante me belde over de situatie van je moeder. Ze zei dat ze niet meer aanspreekbaar was. En ik... ik had nog zo graag

wat meer met haar willen praten. Haar willen bedanken. Naar haar willen luisteren. Ik ben ruim een week geleden voor het laatst geweest. Te lang, besef ik nu, en dat neem ik mezelf kwalijk." Renske voelt hoe haar keel samenknijpt. Ze knippert haar tranen weg. "U bent de enige niet. Ik heb het afscheid nemen uitgesteld en nu ben ik ook te laat." De dominee kijkt haar even aan. Knikt. "Het leven zit vol missers." En na een korte stilte: "Maar nu ben je hier. Ik vraag me af, wat zou je moeder nu het liefst gewild hebben dat jullie hier doen vandaag?" Als Renskes zwijgen voortduurt kijkt Bram haar aan. "Volgens mij zou je moeder willen dat er gezongen wordt." Ze zucht. "Ik kan dat niet. Ik heb dat vannacht ook al bedacht, maar ik kan gewoon niet zingen op dit moment, op deze plek." Saar stoot Lotte aan. "Dan zingen wij wel, toch Lot? Hoe ging die Psalm ook alweer die we laatst nog met haar zongen?" Lotte zet in, eerst zachtjes, aarzelend, maar al snel zingen ze samen. Bij de tweede regel klinkt ook de stem van de dominee:

Bij U, HEER, is de levensbron;
Uw licht doet, klaarder dan de zon,
Ons 't heuglijk licht aanschouwen.
Wees, die U kennen, mild en goed,
En toon d' oprechten van gemoed
Uw recht, waar z' op vertrouwen.

Op het toilet laat Renske haar tranen de vrije loop. Ze duwt haar verhitte wang tegen de koele tegels. "Wat is het nu dat me zo raakt?" vraagt ze zich af. "Zijn het de herinneringen aan mama's zingen? Jeugdsentiment?" Door een mist van tranen ziet ze zichzelf ineens op haar knieën zakken, op de vloer. "God, ik weet niet of U naar mij luistert. Misschien doet U dat alleen naar Uw kinderen. Zoveel voorrechten uit de Bijbel zijn alleen voor hen die in U geloven. En ik hoor daar niet bij, Heere. U weet het. Al die mooie woorden... Ik kan er niet bij. Als mama straks in de hemel is en ze ziet papa en ook mijn kleine broertje... Dan komt ze mij er niet tegen. En Bram ook niet. O God, ik heb het voor hem en voor de kinderen ook zo verkeerd gedaan. U weet dat ik u helemaal niet zoek. Ik bid amper. Ik leef m'n keurige christelijke leven. We houden ons aan de regels. Maar mijn hart wil helemaal niet bij U horen. En ik heb geen idee hoe dat anders moet worden. Als er iets is wat U kunt doen, God, laat het me dan zien vandaag. Of morgen of deze week. Laat me zien dat U er bent en dat er nog hoop is voor mij? Vergeef me, alstublieft!" Als haar tranen op zijn staat ze wankelend op, plenst bij de kraan wat koud water in haar gezicht. Er is niets veranderd en toch voelt ze zich iets lichter. Alsof er een sprankje licht doorbreekt. Vreemd, mijmert ze, want de dood is duidelijk merkbaar in aantocht. Zou dit toch een beetje hoop zijn, hoop op nieuw leven? Na de drukte van de dag wordt het bij het vallen van

de nacht weer stil op het hospice. Slechts het geluid van haar moeders ademhaling is te horen. Soms een voetstap op de gang. Renske ziet en hoort het nu, dat het lichaam van haar moeder het zwaarder heeft. Ze maakt haar droge mond vochtig met een nat gaasje, houdt haar hand vast, praat wat. Maar met het vallen van de nacht verstommen ook de gesprekken.

De verpleegkundige van de avond komt binnen en achter haar herkent Renske Janine. Ze hoort hoe de verpleegkundigen samen de zorg voor haar moeder bespreken, ze ziet hen onder de dekens kijken, de kussens opschudden en de pomp controleren, maar het gaat langs haar heen. Er zingen woorden door haar hoofd, woorden die ze niet kan plaatsens. Het komt uit de Bijbel, dat weet ze, maar waar staan ze en waarom raakt ze ze maar niet kwijt? "Ik zal water gieten op de dorstigen en stromen op het droge". Ze schudt haar hoofd, wil haar gedachten tot zwijgen brengen. Maar het is er steeds opnieuw: "Ik zal water gieten op de dorstigen, Ik zal water gieten, water op de dorstigen en stromen op het droge". Ze staat op, loopt de schaars verlichte gang in richting het koffie automaat. Onwillekeurig kijkt ze naar de deur van de buurman. Er brandt een klein lampje. Iedereen lijkt al in diepe rust. De verpleegkundige van de avonddienst loopt de hoek om, groet haar. Met een cappuccino in de hand loopt ze terug naar haar moeders kamer. "Ik zal water gieten op het dorstige..."

Janine zit op een stoel naast het bed. "Zo, is het wat rustiger dan gisternacht?" Vreemd gewoon klinkt haar stem. "Hoe is het met meneer Van Duijn?" "Een stuk beter", glimlacht Janine. "Vooralsnog slaapt hij als een roos en ik verwacht eigenlijk dat hij dat de hele nacht blijft doen. En ja, dat maakt het een stuk rustiger dan gisternacht. Maar er kan hier van alles gebeuren." Even zitten ze samen, zwijgend. Ze luisteren naar de ademhaling, horen de ademstops. Janine knikt naar de draagdoek op haar borst, waar nog net wat donzige haartjes in te zien zijn. "Je kleintje mag mee vannacht?" Renske zucht. "Tja, ik hoop dat het gaat. Thuis heeft ze gisteren de hele nacht gehuild. Ze weigerde het flesje. Dus ik heb weinig keus." "Als ik iets voor haar kan doen laat je het maar weten", zegt Janine. Renske glimlacht vermoeid: "O, staat dat ook al in je functieomschrijving? Wat is dat nu eigenlijk voor ding op het kastje? Ik kan me niet herinneren dat ik het eerder gezien heb. Weet jij hoe het er komt?" Ze loopt naar het kastje en pakt de bruine, droge knol die er ligt. Janines ogen lichten op. "De roos van Jericho! We geven ze standaard als cadeautje voor elke cliënt bij de intake, maar bij je moeder zijn we dat misschien op een of andere manier vergeten. Ik denk dat één van de collega's hem hier vandaag neergelegd heeft. Maar misschien kan ik hem beter aan jou geven." "Moet het echt een... roos voorstellen?" "Het is z'n

bijnaam denk ik. Maar hij is wel heel bijzonder". Janine staat op en pakt een schaalje uit de kast boven het aanrecht en laat het vollopen met water. "Het is een soort mos dat wel honderd jaar zonder water kan. Hij ziet er doods uit hè? In woestijngebieden kunnen ze kilometers ver weggrollen met de wind, tot ze ergens in een plasje water terecht komen. Na jaren komt de plant dan ineens tot leven. Kijk. Ze pakt de bruine bol van het nachtkastje en legt hem in het schaalje water. Binnen een paar seconden ziet Renske al hoe de onderste blaadjes zich uitrollen en groen worden. "Wauw!" zucht ze verbaasd. "Het is het beeld van een mensenleven. Wij mensen komen allemaal op een punt dat we onszelf voelen als die dorre bol. Wij willen graag de belofte meegeven dat dat weer anders kan worden, ook als je dat zelf niet ziet." Even aarzelt Janine. "Mag ik een paar verzen uit de Bijbel voorlezen? Je kent de woorden vast wel, maar deze plant geeft er voor mij zoveel betekenis aan." Ze wijst naar de Bijbel op het nachtkastje. "Vind je het goed als ik die gebruik?" Dan dalen de eeuwenoude woorden vol van belofte en hoop uit Jesaja 44 neer op de dorstige akker van Renskes hart als de Heere Zelf spreekt: *Maar hoor nu Mijn knecht Jakob, en Israëel, dien Ik verkoren heb! Zo zegt de HEERE, uw Maker, en uw Formeerder van den buik af, Die u helpt: Vrees niet, o Jakob, Mijn knecht, en gij, Jeschurun, dien Ik uitverkoren heb! Want Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen. En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbekken. Deze zal zeggen: Ik ben des HEEREN; en die zal zich noemen met den naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den naam van Israëel.*

Twee weken geleden is het alweer dat ze hier stond met haar gezin, bij het open graf. Renske zet haar tas naast zich op het bankje. De wind ruist in de hoge bomen om haar heen. Noortje, in de kinderwagen, kijkt geboeid omhoog naar de lichtbanen die door het bladerdak naar beneden lijken te stromen. Ze is hier bijna elke dag even geweest. Het is dicht bij huis, een ideaal rondje lopen. Ze is blij dat de verstikkende zomerhitte heeft plaatsgemaakt voor heerlijk nazomerweer. De kinderen zijn weer naar school, Max voor het eerst naar de peutergroep. Ze heeft het gevoel dat er nu ruimte komt om na te denken, te rouwen, adem te halen. En dan lijkt het ineens alsof ze weer terug is in haar ouderlijk huis, de dag voor de verhuizing naar het hospice. Met haar zware buik liep ze rond en pakte wat spulletjes voor haar moeder in, blij dat het huis voorlopig nog niet verkocht hoefde te worden. Mama begon erover. Ze had het aan Renske gemerkt, dat ze wegdreef. "In het begin van je huwelijk was er ook niet veel vuur, maar nog wel goede bedoelingen. Toen zei je dat je verlangde naar Gods zegen, naar Zijn spreken. Maar het lijkt wel of Hij nu

niet meer voor je bestaat, Rens. Als ik je er iets over vraag is het altijd 'nu niet...'. Maar wanneer dan wél? We hebben nu niet zo lang de tijd meer..."

Ze kon het er niet bij hebben die dag. Ze was moe, bezorgd, verdrietig. En toch wilde ze met alles wat in haar was dat het verloop anders was gegaan. Dat ze geen boze verwijten had geroepen, met driftige gebaren de spullen in de tas had gesmeten, de deur uit was gegaan. O ja, ze was wel teruggekomen. En haar moeder was liefdevol als altijd. Renske wist dat ze wachtte. Maar ze had nooit de stap genomen om sorry te zeggen. Om haar hart opnieuw te openen. Ze had nooit het gesprek gevoerd waar haar moeder naar verlangde. En die afstand was ze blijven voelen, in haar kraambed, bij de bezoeken aan het hospice. Ze zou het goedmaken, echt waar. Maar dan moest ze eerst weer even op de been zijn, wat meer energie hebben, ruimte in haar hoofd. Totdat in die warme zomernacht de telefoon ging. Ze was te laat. Uit haar tas haalt ze haar moeders Bijbel. Het beduimelde bruine boek had nog open gelegen op het nachtkastje toen Janine was weggebeld naar een andere cliënt. Ze had het dichtgedaan, eerbiedig bijna. En nu gaat het weer open, voor het eerst. De frisse wind slaat vanzelf de bladzijden om. Ze ziet de bekende streepjes, uitroeptekens, hier en daar een aantekening. Dan valt haar oog op Jesaja 44:3, de tekst die ze zocht. Een keurig streepje staat eronder, gezet met zwarte pen en lineaal. Renske draait de Bijbel op haar schoot om te lezen wat er in de kantlijn staat geschreven.

2-6-22

Renske! De velden zijn wit.

Psalm 37:4,5. Volhouden.

Door een waas van tranen wandelt ze naar huis. 2 juni, de dag voordat haar moeder naar het hospice ging. De dag van de ruzie. Thuis vindt ze het kaartje van Janine, waar ze haar 06-nummer op geschreven had. Ze typt een berichtje: "Heb jij gezien wat in mijn moeders Bijbel stond bij Jesaja 44? Ik zou er graag een keer met je over willen praten. Heb zo'n verlangen en zoveel vragen. Groetjes, Renske."

Niet lang daarna ziet ze een reactie.

"Eindelijk! Welkom."

*En verlustig u in den HEERE, zo zal Hij u geven
de begeerten uws harten.
Wentel uw weg op den HEERE, en vertrouw op
Hem; Hij zal het maken;
Ps 37:4 & 5*